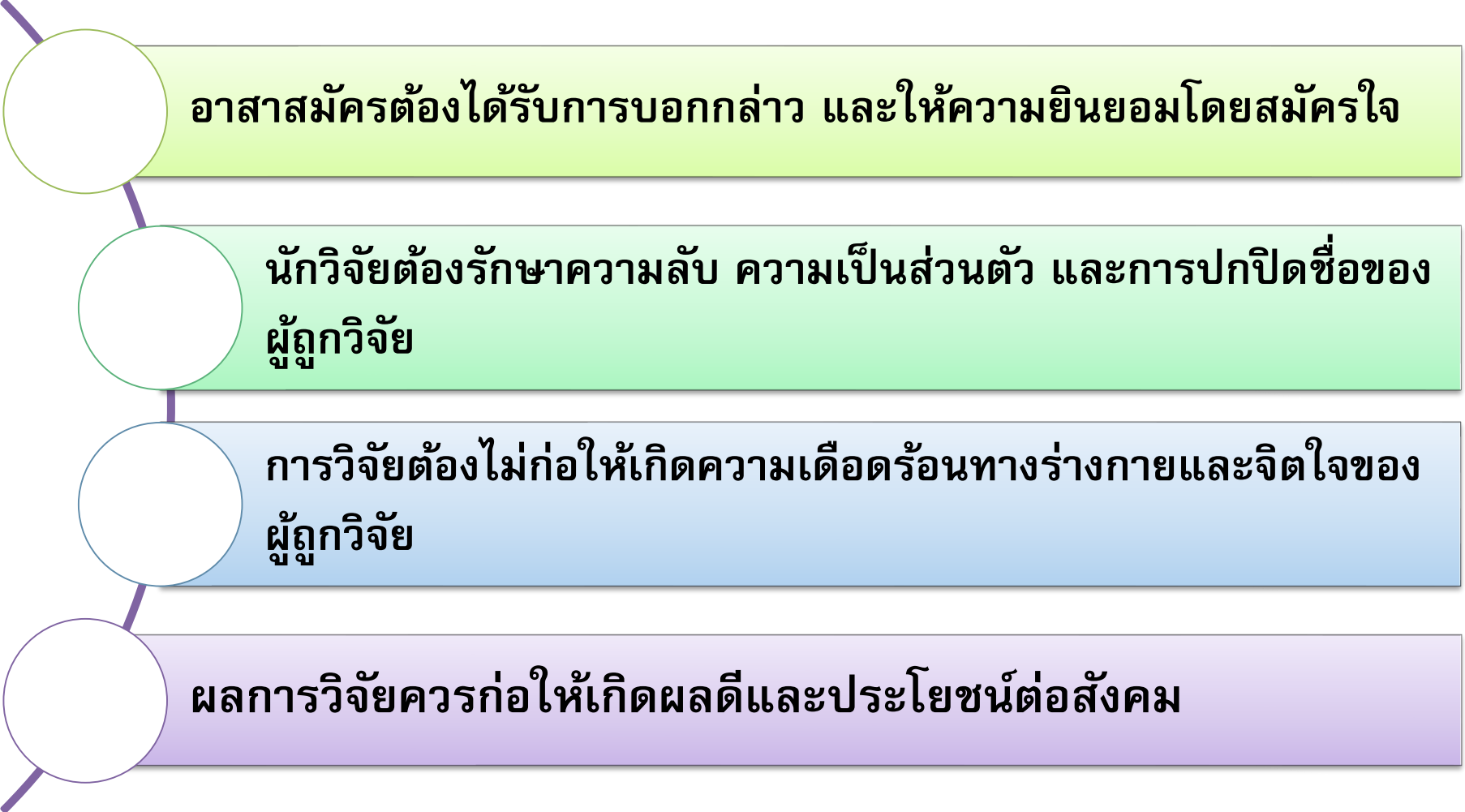

จริยธรรมการวิจัยทางด้าน สังคมศาสตร์

ผศ. ดร. ภาณุ. สุพัตตรา ประศุพัฒนา
สำนักงานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การวิจัยทางสังคมศาสตร์และการวิจัย ทางคลินิก

อาสาสมัครต้องได้รับการบอกกล่าว และให้ความยินยอมโดยสมัครใจ

นักวิจัยต้องรักษาความลับ ความเป็นส่วนตัว และการปกปิดชื่อของ
ผู้ถูกวิจัย

การวิจัยต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทางร่างกายและจิตใจของ
ผู้ถูกวิจัย

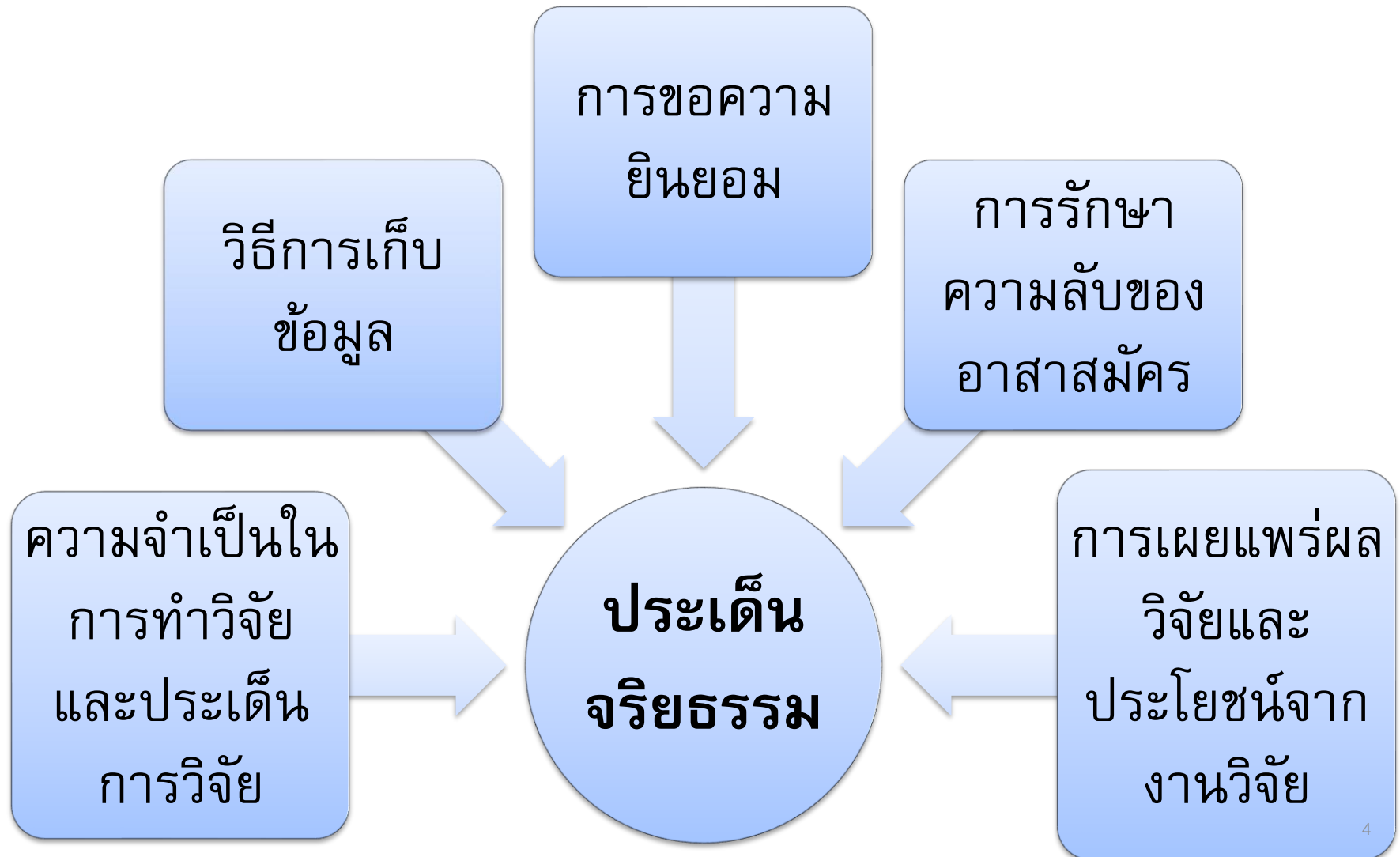
ผลการวิจัยควรก่อให้เกิดผลดีและประโยชน์ต่อสังคม

ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในโครงการวิจัย

ด้านสังคม/พฤติกรรมศาสตร์

- การรั่วไหลของความลับ (เกิดขึ้นจริง หรือ มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น)
- การแทรกแซงความเป็นส่วนตัว
- Validation of inappropriate or undesirable behaviors of subjects
- การนำเสนอผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความสนใจของอาสาสมัคร
- อันตรายที่ไม่ได้เกิดขึ้นกับอาสาสมัครโดยตรง แต่เกิดกับอาสาสมัครที่เกี่ยวข้อง (secondary subjects)
- อันตรายที่เกิดต่อเกียรติภูมิของอาสาสมัครรวมถึงภาพพจน์
- การถามคำถามที่ไม่เหมาะสมต่ออายุของอาสาสมัคร

ประเด็นจริยธรรมการวิจัยทางด้าน สังคมศาสตร์

1. ประเด็นการวิจัย: ผลกระทบ

ผลการวิจัยที่สร้างความรู้เชิงลบแก่อาสาสมัคร

- ระดับสติปัญญา, ระดับความคิดเชิงสร้างสรรค์, ความยอมรับทางสังคม, สถานภาพทางสังคม ฯลฯ

การวิจัยที่สร้างความรู้ด้านอารมณ์แก่อาสาสมัคร

- การถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ, ความกลัว ฯลฯ

ผลการวิจัยสร้างผลกระทบทางสังคม (อาชีพการงาน) แก่อาสาสมัคร

- ความคิดเห็นต่อหน่วยงานหรือองค์กร, ความคิดเห็นต่อหัวหน้างาน, ฯลฯ

ผลการวิจัยต่อความละเอียดอ่อนทางสังคมวัฒนธรรม

- ชนกลุ่มน้อย, วัฒนธรรมชุมชน, ประเพณี, พระสงฆ์, ฯลฯ

2. วิธีการเก็บข้อมูล

- วิธีการที่เหมาะสมกับประเด็นวิจัยและกระบวนการ
ทำวิจัย
 - การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง, การคำนวณขนาดตัวอย่าง
- การสัมภาษณ์, การสัมภาษณ์เชิงลึก, การใช้
แบบสอบถาม, การสังเกตพฤติกรรม

2. วิธีการเก็บข้อมูล

การสัมภาษณ์ (Interview)

- ความจำเป็นและคำถาม (ประเด็นอ่อนไหว)
- การรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว
- อิสระในการไม่ตอบบางคำถาม

การสนทนากลุ่ม (Focus group)

- วิธีการที่ใช้เพื่อให้อาสาสมัครให้ข้อมูล (ประเด็นอ่อนไหว)
- วิธีการที่ผู้วิจัยมั่นใจได้ว่าอาสาสมัครจะไม่เกิดความเสี่ยง (ร่างกาย, จิตใจ)
- ไม่ถูกกดดันจากการเข้าร่วมการวิจัย

2. วิธีการเก็บข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

- เหตุผลและความจำเป็นของการสัมภาษณ์เชิงลึก
- การขอความยินยอมอาสาสมัคร (การบันทึกเทปและการทำลายหลังสิ้นสุดการวิจัย, การบันทึกภาพ – ความเหมาะสม?)
- อาสาสมัครและการรักษาความลับอาสาสมัคร
- การป้องกันและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น และการเตรียมการสำหรับเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ (การยุติการสัมภาษณ์และการให้ความช่วยเหลือ)
- ประสพการณ์ของผู้วิจัย

3. การขอความยินยอม

- การแสดงความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร
 - วัตถุประสงค์การทำวิจัย, กระบวนการ/การปฏิบัติตัว, ระยะเวลาการทำวิจัย, ความเสี่ยง/ความไม่สะดวกที่อาจเกิดขึ้น, การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ, การถอนตัวจากการวิจัย, ประโยชน์ที่อาสาสมัครจะได้รับ
- การแสดงความยินยอมโดยวาจา
 - ✓ การวิจัยมีความเสี่ยงต่ออาสาสมัครไม่มากเกินไปกว่าความเสี่ยงที่อาสาสมัครจะได้รับในการดำเนินกิจวัตรประจำวัน และไม่เกี่ยวข้องการกระทำต่ออาสาสมัครที่จำเป็นต้องขอความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร
 - ✓ การลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรในแบบยินยอมของอาสาสมัครเป็นข้อมูลเดียวที่เชื่อมโยงระหว่างตัวตนของอาสาสมัครกับการวิจัยและความเสี่ยงหลักของการวิจัยทำให้อาสาสมัครตกอยู่ในภาวะอันตรายหากมีการเปิดเผยความลับของอาสาสมัคร

4. การรักษาความลับ

- ประเด็นทางจริยธรรม

- ความเสี่ยงต่อความเป็นส่วนตัว ชื่อเสียง หน้าที่การงาน เศรษฐกิจ
สถานภาพทางสังคม

- การรักษาความลับ

- การไม่เปิดเผยชื่อ หรือการใช้ชื่อสมมติ หรือการใช้รหัส (ระมัดระวัง
การบรรยายลักษณะจำเพาะจนสามารถคาดเดาได้)
- การเก็บรักษาชื่อผู้ให้ข้อมูล การเปิดเผยต้องได้รับความยินยอม
- การสนทนากลุ่ม

- ประเด็นอื่น ๆ

- การพบเห็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือผิดกฎหมาย ที่มีใช้วัตถุประสงค์หลัก
ของการวิจัย

5. การเผยแพร่และการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

- ผลกระทบต่อบุคคลหรือชุมชน
 - พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควรในนักเรียน.....
 - ความรู้และทัศนคติต่อการป้องกันโรคติดต่อร้ายแรงในชุมชน.....
- ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในชุมชน, ผู้นำชุมชน
 - แนวทางการจัดการปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากที่มีผลต่อสุขภาพของชุมชน.....
- การเผยแพร่ผลการวิจัยต้องได้รับความเห็นชอบจากชุมชน

Ethical Guideline for Social Research

แนวปฏิบัติ ทั่วไป

ควรมีความสอดคล้องและเป็นไปตามข้อกำหนดของ
มาตรฐานและแนวปฏิบัติระดับนานาชาติ ได้แก่
Declaration of Helsinki, CIOMS และข้อกำหนดของ
องค์กรวิชาชีพด้านสังคมศาสตร์ (Codes of Conduct
of professional organizations in social sciences)

โครงร่างวิจัยควรมีความสมเหตุสมผลทางวิทยาศาสตร์
(scientifically sound) เพื่อให้มั่นใจได้ว่าวัตถุประสงค์
การศึกษามีความสอดคล้องกับวิธีการศึกษาที่เลือกใช้
และจะสามารถนำไปสู่การได้ผลการวิจัยที่ต้องการได้
จริง

Ethical Guideline for Social Research

โครงร่าง วิจัย (Protocol)

Inclusion และ Exclusion criteria ควรมีความเหมาะสมและถูกระบุชัดเจนในโครงร่างการวิจัยเพื่อให้แน่ใจถึงการคัดอาสาสมัครอย่างยุติธรรมและการนำอาสาสมัครกลุ่มเปราะบางเข้าสู่การวิจัยเป็นไปอย่างเหมาะสม

การวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและอาจนำไปสู่ความกระทบกระทั่งต่อจิตใจรวมถึงความเสี่ยงด้านสังคมอื่นๆ ผู้วิจัยต้องระบุการจัดการเพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงดังกล่าวอย่างชัดเจนในโครงร่างการวิจัย

ผู้วิจัยควรอธิบายอย่างชัดเจนในโครงร่างการวิจัยถึงการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของอาสาสมัคร (เช่น HIV, STD, ฯลฯ) และอธิบายการได้มาซึ่งอาสาสมัครอย่างชัดเจน

Ethical Guideline for Social Research

โครงร่าง วิจัย (Protocol)

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครกลุ่มเปราะบาง (ผู้ป่วย HIV, ผู้ติดสารเสพติด, ผู้ถูกกระทำทารุณกรรม, ฯลฯ) ในโครงร่างการวิจัยควรมีการอธิบายถึงแนวทางการป้องกันความเสี่ยงด้านสังคมและอธิบายกระบวนการขอความยินยอมอาสาสมัคร

โครงร่างการวิจัยต้องระบุผลกระทบที่อาจเกิดจากผลของโครงการวิจัยให้อาสาสมัครทราบด้วย

หากการเก็บข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น (secondary subjects) ต้องมีการขอความยินยอมการเก็บข้อมูลดังกล่าวและได้รับการพิจารณาจากกรรมการจริยธรรม

Ethical Guideline for Social Research

การรักษา ความลับ (Confidentiality)

โครงร่างวิจัยต้องระบุกระบวนการรักษา
ความลับที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงต่อ
อาสาสมัครและต่อสังคม

ผู้วิจัยควรได้รับการอบรมและมีความ
เข้าใจเกี่ยวกับการปกป้องความลับ
อาสาสมัครในการวิจัยใดๆ ที่เกี่ยวข้อง

Ethical Guideline for Social Research

การขอความ ยินยอมจาก อาสาสมัคร

(Informed Consent)

กระบวนการขอความยินยอม (ลงชื่อ, วาจา) ควรมีความเหมาะสมกับหัวข้อการวิจัย (อ่อนไหวหรือไม่) และวิธีการเก็บข้อมูล (แบบสอบถาม, สัมภาษณ์, สังเกต) ที่ระบุในโครงร่างวิจัย

กระบวนการขอความยินยอมควรมีการพิจารณาสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องและความเปราะบางของอาสาสมัคร (เช่น ชนกลุ่มน้อย) และการปกป้องอาสาสมัคร

Ethical Guideline for Social Research

ประเด็น ด้าน จริยธรรม อื่น ๆ

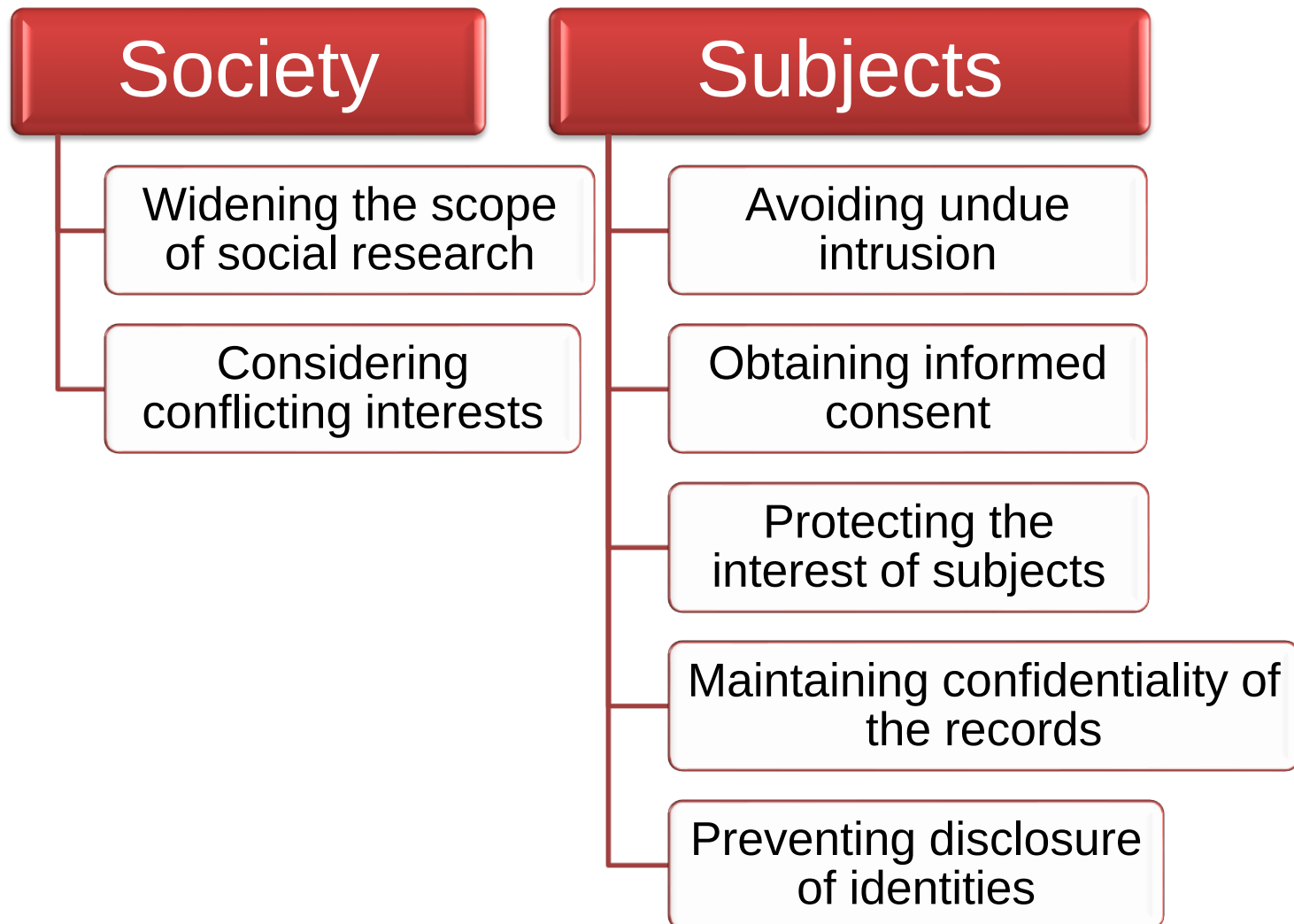
กรณีการสัมภาษณ์ผู้วิจัยควรเปิดโอกาสให้อาสาสมัครพิจารณาผลการสัมภาษณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัย (เช่น ตีพิมพ์, เผยแพร่รูปแบบต่างๆ) ควรใช้นามสมมติแทนตัวตนหรือสถานที่เพื่อหลีกเลี่ยงการระบุที่อาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่ออาสาสมัคร

ประโยชน์ใดๆ ที่จะเกิดแก่อาสาสมัครและชุมชน (เช่น การให้คำปรึกษา, การถ่ายทอดความรู้, การได้รับบริการทางสังคม, ฯลฯ) จากการวิจัย ควรถูกระบุในโครงร่างวิจัยและแบบคำชี้แจง ผู้วิจัยควรดำเนินการเพื่อมั่นใจว่า จะเป็นไปตามที่ระบุจริง

Social Science Research

19

ประเด็นที่พบบ่อยในโครงการวิจัยด้าน สังคมศาสตร์

- การประเมินความเสี่ยง
 - “ไม่มีความเสี่ยง”
 - Post-trial benefits
- ประโยชน์ที่อาสาสมัครจะได้รับโดยตรง
 - ท่านจะไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการเข้าร่วมการวิจัย แต่ผลการวิจัยที่ได้จะ....
- ค่าตอบแทน/ค่าเสียเวลา/ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น
- คำชี้แจงของอาสาสมัครกลุ่มต่างๆ
 - อาสาสมัครต่างกลุ่ม, กลุ่มทดลอง & กลุ่มควบคุม

ประเด็นที่พบบ่อยในโครงการวิจัยด้าน สังคมศาสตร์

- การเก็บความลับอาสาสมัคร
 - การเก็บรักษาความลับของข้อมูล, การรักษาความเป็นส่วนตัวของอาสาสมัครระหว่างการเก็บข้อมูล